

Mely könyvek és miként szerették meg velem szülőföldem, lakóhelyem történelmét, népét, táji-természeti világát?

1983-ban születtem Miskolcon, s azóta ebben a városban élek szüleimmel. Itt tanulok a miskolci Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskolában. A 18 év alatt a város több körzetében is laktunk, s így mire gimnáziumba mentem elég jól megismertem a várost, sokat közlekedtem villamossal, busszal és kocsival. Ismertem Miskolc sok nevezetességét, a Diósgyőri várat, az Avasi kilátót, a Herman Ottó Múzeumot.

Elsős gimnazista koromban egyszer rajzórára az volt a feladatunk, hogy Miskolc egyik műemlékéről írjunk. Ekkor édesanyám – mivel könyvtárban dolgozik – sok könyvet hozott haza nekem. Együtt választottuk ki, hogy melyik épületről írjak. Miközben válogattam, sok minden egyéb érdekességre is felfigyeltem. Nezegettem a régi képeket, s próbáltam felfedezni, hogy milyen most az az utca, vagy mi van a helyén. Ezek a könyvek – főként Dobrossy István: *Miskolc írásban és képekben* – elmesélték a miskolci épületek történetét, a Postapalotát, a Színházét, az Erdőigazgatóságát vagy MÁV Igazgatóságát. Az épületek mellett híres embereket is említenek, akik valamilyen módon kapcsolódtak Miskolc történetéhez. Furcsa volt képen látni Déryné Széppataki Róza emléktábláját, főleg azért, mert villamossal naponta elmegegyek előtte. Szintén gyakran látom a „Jézus kútját” is, ami az Avas alatti Toronyalja utcán található. A kúthoz sok legenda, történet kapcsolódik, amiket az irodalomtörténet őriz. Szerencsére pár évvel ezelőtt a kutat helyreállították, környékét rendbe tették. Ezek persze csak kiemelt példák Dobrossy István könyveiből, mert emellett rengeteg kép, fotó, térkép teszi az eseményeket szemléletessé, személyeket érdekessé.

Aki Miskolcon lakik, szerencsés helyzetben van, mert a város a Bükk közelében terül el. Szinte nincs olyan Miskolccal foglalkozó kiadvány, amelyik ne említené meg Lillafüredet és a Bükk más tájait. A Vendégházó könyvsorozat miskolci könyve nagyon hasznos túrákat, programokat ajánl az érdeklődőknek és a miskolciaknak is. Az tetszett a legjobban az ajánlatokban, ahogy a szerző mindegyik túrát jellemezte, megadta a kilométert és az időt is, hogy kb. hány óra alatt lehet megtenni az utat. A könyvben lévő fotók izelítőt adnak a Bükk természeti képeiből. A vízesések, sziklafalak, barlangok, források, növények bemutatása felkelti az olvasó érdeklődését. El is határoztam, hogy legközelebbi kirándulásunk alkalmával megnézzük a Piskó-parlanguot, mert itt még régészeti leleteket is találtak. Ez a könyv egyébként felhívja a figyelmet Miskolc múltjára, de ugyanakkor a mostani Miskolc látványait, programjait is bemutatja az olvasónak.

Az utóbbi időben több könyv is megjelent Miskolcra. Ezeket a várossal foglalkozó könyveket mi is mindig megvesszük a családi könyvtár számára. *A mi városunk Miskolc* című kis könyvet is véletlenül látta meg anyukám a kirakatban. A könyv röviden, érthetően fogalmaz, így az iskolások is könnyen átlapozhatják. Újdonság volt számomra, amikor elolvastam az Ó-Miskolcra és Újmiskolcra vonatkozó részeket, és Rákóczi Ferenc kapcsolatát Miskolccal. Nagy írónk, Jókai Mór is szerette Miskolcot. Felesége többször is játszott a miskolci színházban, s Jókai időnként elkísérte őt.

Befejezésül még egy könyvről szeretnék szólni, amelyik felkeltette figyelmemet városunk épületei, műemlékei iránt. Ez a könyv a *Védett épületek Miskolcon*. Ezt sajnos nem tudtuk megvenni, mert kevés jelent meg belőle, így anyukám hozta haza a könyvtárból. Ahogy belelapoztam, feltűnt a rengeteg színes fotó, kép. Elég lenne csak a képeket végignézni, s máris képet kapna az olvasó e nagyváros múltjából, értékeiből. A könyv felépítése érthető, világos. A belváros bemutatásával indul, s fokozatosan kifelé haladva eljut a Garadna-völgy leírásáig. A sok ismerős épület mellett találtam egy-két olyat is, amiről nem gondoltam volna, hogy fontos. Ilyen volt pl. a Mindszenti templom melletti épület, amelyik valamikor ispotály volt, vagy az avasi pincék. A Népkerthben lévő Vigadó épületéről sem tudják sokan, hogy Hajós Alfréd úszóbajnok műve. A Garadna-völgyben lévő pisztrángkeltető épülete sem túlságosan figyelemfelkeltő, de megtudtam, hogy 1934-ben épült, s alapítója Vásárhelyi István volt.

Az itt felsorolt könyvek mindegyike Miskolc várossal foglalkozik. A legismertebb épületei, személyiségei persze mindegyikben megtalálhatók. Ha azonban tüzetesen átnézzük a könyveket, rengeteg olyan adatot, szobrot, épületet találhatunk bennük, amiket talán a régi miskolciak sem ismernek. Nekem szerencsém van, mert édesanyám is érdeklődik városunk múltja iránt. Mindenre felfigyel, ami Miskolccal kapcsolatban megjelenik. Ezek a könyvek úgy érzem közelebb hozták számomra szülővárosom emlékeit, történelmét. Sok új adatot, érdekes eseményt, műemléket ismertem meg, s ezáltal még inkább miskolcinak érzem magam. E könyvek esztétikus külső megjelenésükkel, képeikkel, tömör leírásaikkal hozzájárulhatnak az iskolások helyi ismereteinek bővítéséhez is. Nekem mindenesetre segítettek ebben.

Hídeg Zoltán

„A jó könyv hozzásegít a belső harmónia megtalálásához”

Egy Fejér megyei kisfaluban lakom. Olyan családban nőttem fel, ahol mindenki szívesen olvasott, foglalkozott a verssel, zenével, művészetekkel. Gyerekkori indíttatásként rögzült belém a fogékonyság a szépre, a jóra, az emberire. „Már a szépség élvezése önmagában is magasabb rendű életforma” – olvastam valahol.

Sokat köszönhetek apai nagyanyámnak, ki sok-sok mesére, versre megtanított már egészen kicsi koromban. Reggeltől-estig csak velem foglalkozott, ennek köszönhetően 5 évesen már ismertem a betűket, irtam és olvastam. Első olvasmányélményeim közé Gazdag Erzsébet és Weöres Sándor gyermekversei tartoztak. Kisiskolásként a Gögös Gúnár Gedeon lett a kedvenc könyvem.

A téli estéken történő diavetítések is emlékezetesek maradnak számomra, amikor az egész családnak én olvastam el a kis történeteket. Serdülőkorom kedvencei a „pötytyös” és „csíkos” lányregények lettek. Középkorom éveim alatt ismerkedtem meg a világirodalom klasszikus alkotásaival. Nem fordult elő olyan nap, hogy ne vettem volna könyvet a kezembe.

18 évesen olvastam először Németh László: *Iszony* című regényét.

Felejthetetlen élmény volt számomra akkor is, és most, csaknem 20 év után újraolvastam is. Amikor kezembe vettem a könyvet, éreztem, addig nem teszem le, amíg el nem olvastam. A történet magával ragadott, mintha én is ott sűrögtem-forogtam volna Nelli mellett a pusztán. Azon a pusztán, ahol Nelli még boldog volt és szabad.

Nelli egy elszegényedett bérlő lánya, aki akarata és ösztönei ellenére ment férjhez Takaró Sanyihoz, a gazdag, egyetemest is végzett parasztfiúhoz. Bár egész teste borzongott a gondolat hallatára, árvasága, kilátástalan jövője, s a család rábeszélése mégis arra a lépésre kényszerítették, hogy elfogadja a feléje nyújtott kezét. Ez a kéz azonban nemhogy előre vitte, inkább hátráltatta Nellit minden lépésében.

Nelli magányos, szigorú és egyszerű lélek, tele van riadalmakkal, és büszkeségből eredő gátlásokkal. Szereti a csöndet, a békét, legszívesebben egyedül élne. Míg Nelli magányos, életető eleme a munka, Sanyi léha, társaságkedvelő. Bár Sanyi szemrevaló, megnyerő típus, felesége mellett negatív tulajdonságai egyre inkább előtérbe kerülnek. Sanyi csak akkor boldog, ha többnek látszik, mint amire képes, a munka pedig nem tartozik a legfontosabb feladata közé. Mulatozásra hajlamos, parádézó, társaságot szerető jelleme Nelli mellett felnagyítódik, de ugyanakkor sok benne a fedezet nélküli érzélem, a felesleges lánghatás. Hiába áradozott a gépekről, a traktorról, míg szóban és gondolatban ég mint a tűz, keze alatt a munka megfagy. Nem csoda, ha Nelli gyakran elveszti türelmét, hiszen minden erőfeszítése hiábavaló. Amit ő hangyaszorgalommal összegyűjtögetett, azt Sanyi akarva-akaratlan széjjelszórta.

Nelli a Takaró-házban is jól érezte volna magát, szép otthon alakított volna ki magakörül, ha magához való társat talál, ha élete egy másik magánnyal szövethetik. Saját házasságában is értelmet lelne, ha megtarthatná függetlenségét. Olyan szeretetre vágyik, amely nem a nemi-

ségben, hanem az otthont teremtő munkában, a tevékeny életben, s az értelmes cselekedetben érvényesül. Nelli nem frigid nő, ahogy azt az első pillanatban gondolnánk, noha férfi és nő viszonyában az alantas szenvedélyek fölszabadulását érzi. Házassága nem azért fordult tragédiába, nem azért lesz a hideg szépasszonyból akaratan kívül, de természetéből eredően férjének gyilkosa, mert csak így szabadulhat meg a házasság terheitől.

Nelli magányos, nem tud feloldódni, ez a képesség hiányzik belőle. Nemességét csak úgy tarthatja meg, ha nem adja fel végleges szabadságát. Magányosságát nem a tétlen közömbös-ség jellemzi, örömet is lel az életben. Igaz, csak egy elszigetelt körben tud zavartalanul létezni, de ott a saját törvényei szerint. Életének a munka ad értelmet. Jellemző még rá a magasabb igények követelése. Ő maga is ilyen, másokban is azt becsüli, ha értéket teremt a társadalom számára. Még az úri társaságban is él benne a vágy, hogy valami értékeset, valami emlékeztetést alkosson, ha mást nem, hát egy jól megrendezett Sándor-napi vacsorát. Férje mellett azonban ez a tulajdonsága is kárba vész. Egyénisége fokozatosan eltorzul, erényei elfajulnak. Takaró Sanyit azért nézi le, mert hiányzik belőle a célratörés, a magasabb igény. Sanyi nem tud kitartóan dolgozni, látványosságra, külsőségekre van szüksége. Nelli ezért viszolyog, majd vadul el tőle teljesen, nem képes elviselni Sanyi nagyzolását. Ez az iszony váltja ki az egyszerű, magányos asszonyból a gyilkost.

Németh László e regényét Móricz Zsigmond biztatására kezdte írni, 1942-ben fogott hozzá és folyamatosan tette közzé a Kelet Népében. Művét 1947-ben Hódmezővásárhelyen fejezte be, a Révai Kiadó megbízásából. A regény kérdésköre nem annyira az 1940-es évek végének, mint inkább az 1930-as, 1940-es évek fordulójának problémájából táplálkozik. Az író ebben a regényében nem elsősorban Kárász Nelli házasságának történetét akarta megírni, inkább az *iszony* érzését, a belőle származó elidegenülés lélektani folyamatát. Nelli tragédiája abban rejlik, hogy magasabb szintű emberséget, és szellemi igényt képvisel, mint a sorstól, kényszerű módon férjül kapott Takaró Sanyi.

18 éves koromban elég nehéz olvasmányoknak bizonyult e regény. Csaknem 20 év után újra-olvasva sok üzenetet hordoz talán mindannyiunk számára. A legszörnyűbb helyzetből is van kiút, van újrakezdés. A változtatás, az újrakezdés mindenki előtt ott van, csak élni kell vele. Ez számomra e mű mondanivalója.

Csaknem tíz évi rossz házasság után még jobban meg tudtam érteni Nelli természetéből fakadó ellentétét. Mintha Nelli sorsát látnám az én sorsomban is megismétlődni. Volt férjem és az én családom között társadalmi ellentét, de kettőnk különböző személyisége, életfelfogása, életvitele, és munkához való viszonya már előre várhatóvá tette kettőnk házasságának szűk-ségszerű felbomlását. Igazán át tudom élni az „iszony” érzését a Németh László műben, amit a valóságban én is többször átéltem. Napjainkban igaz már egyre többen, de még mindig kevesen mernek élni a változtatás lehetőségével. Gondolva a házasságokra, a nehezen megszerzett anyagi javak, a közös gyermekek, vagy az egyedülléttől való félelem miatt a már régen megromlott kapcsolatokon az emberek többsége nem mer változtatni.

Nelli számára a gyilkossággal végződő házasság hozta meg, de egy válással végződő házasság is meghozhatta volna a várva-várt szabadságot, s lehetőséget az újrakezdésre.

Sok mindenen keresztül mentem. Túl vagyok két házasságon, betöréseken és lopásokon, egy súlyos baleseten, kisfiam szívűmütétjén, munkanélküliségen és haláleseteken. Marcus Aurelius aforizmáinak olvasgatása éppúgy hozzátartozik az életemhez, mint megtanulni egy-egy verset. A mai zűrzavaros világban, mikor, és amelyben a fékezhetetlen gonoszság pusztít természetet, állatot, emberi kapcsolatokat egyaránt, sokkal nagyobb szükség van a könyvekre mint régen. Hiszem és gondolom. Ha csak néhány ember olvas el egy-egy könyvet, és lesz köztük egy, aki általa újjászületik, lelkieben feloldódik, már nem volt hiábavaló.

Az olvasást azoknak ajánlom, akik áhítoznak, sóvárognak a szépre, a jóra, az igazságra, és fogékonyak a mély érzésű emberi gondolatokra. Egyszer jobban igényli a lélek és a szellem valami olyan esztétikai, érzelmi világnak a jelenlétét, amely nemcsak racionálisan ráz meg, hanem a szavakon túl és a gondolatokon keresztül a klasszikus értelemben vett szépet, fenségeset sugallja.